

Biblioteka „Agora”

knjiga 152

Naslov originala:
Etela Farkašová
Hodiny lietania

*This book has received a subsidy from SLOLIA Committee,
the Centre for Information on Literature in Bratislava.*

Ilustracija na koricama:
Shiraz Muhamed, unsplash.com/@shirazmuhamed

Copyright © 2019 Etela Farkašová

Copyright © 2022, za srpski jezik, za Srbiju i Crnu Goru, AGORA

Ova publikacija se u celini ili u delovima ne sme umnožavati, preštamovati ili prenositi u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvom bez dozvole autora ili izdavača, niti može biti na bilo koji drugi način ili bilo kojim drugim sredstvima distribuirana ili umnožavana bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač po odredbama zakona o autorskim pravima.

ETELA FARKAŠOVA

**ČASOVI
LETENJA**

Roman

*Prevela sa slovačkog
Zdenka Valent Belić*

Danima je skupljala hrabrost da ponovo ode na stara mesta. Par puta se približila, zatim bi skretala u bočne uličice podstaknuta jakom unutrašnjom borbom. Iz daljine bi gledala park i oživljavala uspomene na trenutke koje je ovde često provodila, preko dve godine, i to maltene svakog popodneva ili letnjeg predvečerja.

Želela je da ponovo boravi u prostoru koji joj je poslednjih godina prirastao za srce, no s druge strane osetila je zebnju da li ima dovoljno snage za to, da li je spremna, pošto bez Feliksa ovo je sada potpuno drugačije mesto. Bez njega je čitav njen život drugačiji.

Strepila je da bi neko od poznanika, koji su isto tako redovno dolazili, mogao da postavlja nezgodna pitanja zašto je i danas sama i zašto nije dolazila tako dugo. Nikog ne bi volela da sretne. Ni sa kim se nije sprijateljila, čak nije ni razgovarala sa njima. U najbolju ruku bi jedva odgovarala na pitanja koja su joj postavljali. Njoj nije bilo do priče sa njima, imala je svog slušaoca i partnera za razgovore do kog joj je bilo stalo, sa kojim je mogla da se ispriča, koji bi je pažljivo slušao, nije je prekidao dok priča, nije bio ljubopitljiv, ništa nije zapitkivao, bilo mu je dovoljno ono što je sama rešila da ispriča, pogledom ju je uveravao da razume suštinu i to što pred njim nije sasvim jasno izgovorila, i ono što je tek nagovestila. Možda je neizgovoreno najbolje i razumeo.

Na kraju je pobedila radoznalost. Ovoga puta nije odolela iskušenju da skrene, ali je još uvek sa određenom neodlučnošću hodala do prvog ukrasnog grmlja, koje je činilo simboličnu graničnu liniju između relativno prostranog parka i prometne ulice. Na trenutak se zaustavila, začkiljila, odmah je prepoznala par osoba, a upravo njih bi najviše volela da izbegne.

Prošla je pored klupa duž trotoara posutim šljunkom. Lagano je koračala u pravcu omanje fontane skoro na sredini parka. Tamo je bila gužva. Nekoliko pasa je odmah prepoznala, poskakivali su, jurcali, nestašno su se veselili, neki su se mirno igrali. Puno rado- snog pokreta koncentrisanog na jednom mestu, mnogo zarazne spontanosti, neglumljene sreće, pomislila je sa žaljenjem.

Na trenutak je nepomično posmatrala bezbrižno vrpoljenje na travnjaku, kao nekad kada je umela da se skroz prepusti nespupu- tanoj životinjskoj radosti i opuštenosti. Kada je u svemu tome i ona uživala zahvaljujući Feliksu.

Uzdisala je, strah je pobedio, nastavila je rubnom stazom iz- među žbunja, park je bio pun, skoro kao i uvek u ovo vreme; zašto nije došla u neko drugo vreme, pitala je sebe i zašto je uopšte dola- zila, zašto nije obuzdala želju za ponovnim dolaskom. Nije bilo pametno dolaziti, podsećati se na dragocene zajedničke trenutke... Kao da je njoj trebalo da oživljava uspomene, ionako je o tome stalno mislila i stalno su joj bili pred očima – želela to ona ili ne – događaji, svaka sekvenca do najsitnijih detalja, koliko god se tru- dila da izbriše iz sećanja te prizore, nije mogla da ih zaboravi, nosi- la ih je u sebi.

– Da li je moguće da sam vas srela? Nije vas bilo jako dugo – čulo se iza njenih leđa.

I evo, već dolazi ono čega se i pribojavala.

Nevoljno se okrenula, lice žene koja joj se obratila se ozarilo i razvuklo u osmeh. Jednu ruku je ispružila ka njoj kao da bi htela da se rukuje, dok je drugom mazila špica koji je upravo dojurio do nje. Pa da, poznavale su se, mada tek površno. Ta žena joj se par puta javila, Feliks je najviše od svih posetilaca parka voleo da se igra sa Tarom. Njen dražesni špic se zvao Taro, možda skraćeno od Tarzan, kao kroz maglu se prisećala da joj je žena jednom tako nešto rekla, a ona je tada pomislila da to ime ne pristaje sitnom špicu. Bio je razigran, nestašan, ali nikad razuzdan. Njegovo vedro raspoloženje je obično obuzimalo i mnogo ozbiljnijeg, povreme- no mrgodnog Feliksa. Taro je, zapravo, bio jedini pas sa kojim se

sprijateljio. Njoj je bilo drago zbog Feliksa, znala je da zbližavanje sa Feliksom nije jednostavno. Taru je to pošlo za rukom.

Ovoga puta se susretu nije obradovala. Ne samo da je nije oduševio, iznenadio ju je, i mada je mogla da nasluti da će te ljude ovde sresti, ipak ju je ta činjenica izbacila iz takta, prestrašila. Jako je morala da se trudi kako joj se osećanja ne bi videla na licu. Prekorila je sebe što je dolazila, zato što je znala da će je neko najverovatnije odmah primetiti, raspitivaće se, zanimaće ga detalji, šta je drugo mogla da očekuje.

Pogled je zabola u zemlju. Lagano je odmahнула glavom, nisam mogla.

Jeste li bili na putu...

Ne baš.

A gde vam je Feliks? Taru je nedostajao, uvek se razočara kada ga ne sretne.

Feliks, rekla je sa stegnutim glasom, zapravo Feliks je već... dalje nije mogla, rečenica je ostala nedovršena. Ponovo je odmahнула glavom i nije znala kojim rečima da iskaže.

Bože dragi, zaprepastila se žena, ta nije valjda...

Jeste, uzdahnula je, tako je.

Kola?

Otrov, rekla je još stegnutijim glasom.

Zapanjenost na ženinom licu, a šta je drugo mogla da očekuje, mada joj je pogled i dalje ostao prikovan za zemlju, mogla je sasvim jasno da zamisli užas koji ju je još snažnije uznemiravao.

Stvarno mi je žao... Užasno, šta se sve danas dešava. Zna li ko?

Ne baš, na par sekundi se dvoumila, mada... možda pomalo slutim...

Ženin zgrožen i ujedno sažaljiv pogled ju je pekao, korak-dva je ustuknula, ponovo se pokolebala, zatim je skrušeno izustila: Ne... ja zapravo nisam sigurna... Izvinite, načinila je još jedan korak unazad i žurno se oprostila.

Putem do kuće je sebe prekorevala, nije trebalo da dolazi, zašto se nije obuzdala, prerano je, to je bila greška, velika greška.

U uzrujanju izašla je iz tramvaja par stanica ranije, nadala se da će je kratka šetnja smiriti, ali bila je to uzaludna nada. Povrh toga u desnom dlanu je osetila sve jače i jače peckanje koje je maltene raslo do bola, a to je bio bol prazne ruke koja je navikla da drži povodac.

Mirijam se nekoliko dana u mislima vraćala na reči koje je rekla ženi u parku. Istina je da, zapravo, nije znala ništa konkretno, ništa što bi bilo upotrebljivo kao dokaz, ne kao dokaz za druge, objektivno, mada je ona znala sve, slutila je šta se zapravo desilo, bila je skoro sigurna. Osećala je da je njena slutnja tačna, samo što naslućivanje u ovakvim slučajevima nema nikakvu težinu. Osećanja nisu argument, bez obzira koliko su jaka. Podsvesno su se pojavljivale slike koje bi mogle da posluže kao dokaz, ali koga bi još mogli da interesuju emotivni dokazi, takvih ima vrlo malo. Kako nije bilo malo epizoda koje bi mogle da se dokažu. Kojih nije mogla da se oslobodi. Proganjale su je, bilo joj je muka od svega toga, ponovo fijasko, neuspeh, još jedan poraz... Utom je sebi postavila pitanje: protiv koga zapravo igra, ko je njen protivnik? Nije umela da odgovori, svaki put bi to bio neko drugi, i uvek je bio jedan te isti, samo promenljivi oblici koje poprima neimenovana sila. Možda se ona ni ne može imenovati. Zauvek bi trebalo da određuje njenu priču, odgovor nije znala.

Osećanje koje je više puta doživela u životu – teskoban, šokantan osećaj užasne nemoći i bespomoćnosti naspram protivničkog igrača čiji se oblik i način borbe stalno menja, ali sa kojim kao da ima zajedničke ciljeve, a to je dokazivanje njene nemoći, beznačajnosti, to su bili ciljevi do kojih im je bilo stalo, nekada davno a sad ponovo. Da sebe gurne u stranu kao nesposobnu, beznačajnu figuru, na koju ne bi ni trebalo ozbiljno računati, odgurnuti se,

izmestiti iz prostora u koji bi želela da se smesti, ali u kom nema šta da traži.

Nije umela da se odbrani od svega toga. Sve snažnije je osećala kao da je neko oko nje i njenog života podizao bedem, neprohodan i debeo, kao da ju je gurnuo tamo i za nju više nije bilo povratka, ne bi mogla da se vrati, nije mogla da izađe koliko kod se trudila. Možda to nije bila neka konkretna osoba, već samo nepoznata sila, bezimena, nemilosrdna, život unutar zidova koji je njoj bio namenjen, ponekad ne bi ni pitala zašto je upravo to njen život, njena egzistencija...

Kao i onda na sastanku skupštine stanara koji je iznenada eskalirao. Sedela je okružena sustanarima, nije baš najbolje razumela sve detalje diskusije koja je kulminirala u svađu, i odjednom se pojavio taj osećaj da ono do čega je njima stalo, ona ne može da shvati zato što ona naprosto ne pripada tim ljudima. Oni ne žele da je prihvate, stavljaju joj do znanja, bar neki. Zameraju joj nešto što uopšte nije istina, optužuju je.

Ono što se tada dogodilo nju je uznemirilo, oneraspoložilo. To je bilo pre oko pola godine, možda i nešto više. Nije odlazila na te sastanke od početka, otkako se doselila nastojala je da ih izbegne. Često ni u najboljoj volji nije uspevala da razume o čemu raspravljaju vlasnici stanova. Uglavnom se radilo o povećanju izdataka za struju u zajedničkim prostorijama, za odvoženje smeća, za spremanje, a u poslednje vreme za troškove u vezi sa popravkom krova i sa promenom ulaznih vrata. U zgradi je živelo više starijih ljudi, a njima se povećanje troškova nikada nije sviđalo, mnoge stvari su po njima nepotrebni luksuz, nisu bili spremni da plaćaju ni jedan jedini cent prekomerno, možda nisu ni mogli.

Zgrada, u kojoj je po dolasku u grad kupila stan, svojevremeno se nalazila u bogatijoj, ali sada već oronuloj četvrti. Ovde su mnogi teškom mukom preživljavali od niskih penzija. Ne bi pred njom o tome otvoreno pričali, ali iz fragmenata razgovora koje je čula na stepeništu ili ispred ulaza mogla je da nasluti da su je možda upravo zbog toga mnogi gledali ispod oka, jer su zamišljali da

je bogzna kako bogata – Amerikanka, tako su je uglavnom zvali, možda je upravo zbog toga u njima budila nepoverenje. Nije se zbližila ni sa kim u zgradi ako se, istina, ne računa Simona, ali to prijateljstvo između dve usamljene žene koje su razdvajala tri sprata i potpuno različite životne priče, bilo je tek u povoju, polako je sazrevalo, kasnije su to otkrile jedna o drugoj i prevremeno je na njihovo prijateljstvo pala senka...

Setivši se toga uzdahne, bila je to, zapravo, samo klica prijateljstva koje se ugasilo pre nego što je i uspelo da ojača. Njihovi susreti su iznenada prestali, ona uopšte nije sigurna da li je Simona zaista bila zainteresovana za druženje ili je to s njene strane bila samo manje-više slučajna komšijska radoznalost, prilika da se provedu prijatni trenuci uz kafu i muziku, da malo popričaju o ovom ili onom. Najverovatnije nije bila reč o pravoj želji za druženjem, pomisli pokislo, ako ga je iznenada dovela u pitanje jedna prljava, zlonamerna intriga njihovog komšije.

Ne zna, a verovatno nikada neće ni saznati, šta je starac napričao Simoni o njoj, ali rediteljka mu je očigledno poverovala za razliku od nje. Ona nije dozvolila da je instruiše, mada su se par puta srele u hodniku a taj čudni starac je iz čista mira sasuo: Zar se vi sa takvom ženom družite, njoj je otac bio gardista, hapsio je Židove, ja vam se čudim.

Pogrbljen, zarastao, dok govori iz usta mu prska pljuvačka, pretrnula je od tog ispada. Uglavnom je nije ni primećivao, ali kad god bi se sreli, nešto bi zlobno progundao. Ona nije želela da sa njim razgovara, a on je očigledno naumio da ne odustane tako lako. Kažem da ne mogu da poverujem, zadirkivao ju je ponovno, tako mi svega, pa to se za njega zna, više ljudi je ocinkario, bez trunke kajanja ih je prijajljivao, i to se sve zna, a onda je krišom svu njihovu imovinu konfiskovao. Zgrtao je grdnu lovu, nešto je tajno rasprodao, ko zna gde je posakrivao novac. Ja samo jedno ne mogu da razumem, zašto ona tako bogata sedi ovde u starom oronulom stanu i što nije do sada izgradila vilu negde ispod Slavina ili makar na Kolibi, među bogatim svetom...